

razstavo kmetijskih in gojzdnih pridelkov; v sredo grejo kmetovavci ogledavat cesarsko kobiljstvo v Kladrub, gojzdnarji pa gojzde kneza Fürstenberga v Pirglicu in druge cesarske gojzde; kdor pa želi v mestu ostati, temu se bojo ta dan razkazale znamenitosti zlatega Praga; v četrtek je spet občni zbor od 12. do 2. ure, zvečer pa se bo obhajala veselica, ki jo bo pražko mesto napravilo svojim gostom; v petek spet občni zbor in zbori posamnih oddelkov; v saboto 13. sept. grejo zborniki spet po okolici pražki ogledavat gospodarstva in gojzde. — Iz tega se vidi, kako prijetno bo pretekel ta teden v vzajemnem podučnji, ktero pa tudi brez družih veselíc ne bode; prijazno bo vsakdo sprejet in priložnost bo imel viditi mnogo imenitnost.

Gospodarske skušnje.

(Ogenj v dimniku hitro pogasiti). Kadar v dimniku (rajfenku) gorí, se zamore ogenj hitro in gotovo zadušiti z žveplom. Vsak gospodar naj ima zmiraj sajen funt drobno zmletega žvepla pripravljenega, zraven naj še primeša en lot strelnega prahu (pulfra), in vse skup naj ima v zapečateni steklenici (flaški) spravljeno. Ako se nesreča primeri, da začne v dimniku goreti, ni nič drugega treba kakor s strelnim prahom zmešano žveplo pod dimnikom na ognjišču ali kjer si bodi pripravnem mestu raztrositi in potem zažgati. Berž ko pa si žveplo zažgal, pojdi stran, ker žvepleni puh se vleže na pljuča. Kakor hitro začne goreče žveplo v dimnik puhteti, v malo minutah ogenj vgasne.

Natoroznanski pomenki.

Natoroznanstvo sedaj in nekdanj.

Po H. Sander-u poslovenil M. Verne.

K svetu, ki je modro napravljen, gré tudi kar merčes in strup imenujemo. Če so nekdanj vse to za kazen Božjo, za nepotrebne in škodljive stvari imeli, ni bila narava, temuč neznanost narave in pomanjkanje gotovih skušinj krivo te nespametne misli. Sram jih je bilo nekdanj, se ponižati do mergolincov. Terdili so, da so le izveržek narave; pre-mišljevali jo, so za posvetno, prazno delo imeli; ogledovali je niso, temuč domá za mizo so kovali domišljije o stvaréh, ki jih niso poznali; pričkali so se, kako visoko se svet nad nami širi, če je kje kakošen prazen kraj ali ne — svet pa okrog sebe, rastline, živali, rudninstvo in toliko stvari, ki so več kot učene kvante, ki naravnost v človeško življenje segajo in nas z gotovimi napravami in zavezami soznanujejo, ki očitno kažejo, da iz Narvikšega uma izhajajo -- so nekdanj popolnoma v nemar puščali. Človek se čudi vedno le nad tem, kar je veliko in sosebnost. V Grenlandijo so se vozili in somu mast iz telesa rezali, na slonih jahali, krokodile raztelesovali, po velbljude v Arabijo hodili in jih v glediščih kazali, kožo kačje velikanke (Boa) natlačevali, z narstrupenišimi stvarmi igrali, -- al da bi se pa bili ponižali do červička v prahu, do plesnjevine, do napolživali, je bilo treba posebnih spodbadkov, prej ko se je duh naravoslovja in občjega preiskovanja obudil. Prihranjeno je bilo to našemu stoletju. Vsaka okrajna narave ima sedaj svoje pazitelje, svoje prijatle. Nožica narmanjšega červiča se tako natanko preiskuje kakor somove nosnice. Zdaj imamo popis narave ali prav za prav svojih znajdb v nji, in ta popis se množi od dné do dné. Po spoznanih lastnostih te in une stvari v naravi se ravnamo v svojih boleznih, na polji in na vertih. Čeravno vsaka znajdba živaloznanstva in rastlinoslovja človeka ne obogati, -- mu je vsaj nova priložnost, vsegamogočnost in dobroto Božjo občudovati, svoje moči nad delimi narave uriti, bliščečo milino reda, delavnosti, soglasja, dobrotljivosti in nar pristojniše zveze povsod gledati. Vsaka človeška duša, če ni popolnoma vodena, vživa to hrano z radostjo in se ž njo krepcá. Tudi množica merčesov, naj si bodo majhni, malovredni, navadni,

obilni, zaničevani in sovraženi kolikor hočejo, je predmet, s katerim bojo glava naravoslovca, dletvo umetnika in čopič slikarja še dolgo opraviti imeli. Dandanašnji se polnijo bukve in nabirke z živalicami, o katerih so Aristotel in veliko tisuč učenih mož za njim menili, da iz kakošnega gnjilega trupla izhajajo, in so jih zato za smet in zveržek narave imeli.

Narava se poslužuje merčesov, da zrak in zemljo vse nesnage čisti. Veliko tisuč plemen takih majhnih živalic je napravila. Ker večidel le majhne ostanejo, jim je čudno rodovitnost dala. V vsak del sveta, v vsako okrajno je lastne plemena djala. V njih majhnem telesu je mnogo mušic napravila, ki živalici veliko urnost in gibljivost dajejo. Večemu delu merčesov je dala silno močen duh, ki jih na vse kraje vodi, kjer narava njih službe potrebuje. Na glavi jim je čuda oči napravila, s katerimi vsako za se dobro jed in vsako nevarnost, ki jim žuga, lahko zapazijo. Njih čeljusti, njih zobé, njih žrela, njih vertovnike, njih rivece, njih klešče, njih bodila, njih noge, njih parklje, njih škarje in vse ude telesa je tako nježno, tako umetno, tako neposnemljivo vstvarila, da so pri vsi svoji mičnosti vendar v stanu svetu v mnogoversten prid biti. Po toliko različnih in silno znamenitih dôbah in čudnih premembah jih vodi, da bi bili že zastran tega od nekdanj oči naravoslovcev mikati imeli. Večjo umetnost, ročnost, in več zvijač, previdnosti in skerbí jim je dala ko večim živalim. Na telesih nar večih žival jim je stanovanje napravila, in nasproti spet grozovito velike stvari stvarila, da te majhne živalice žrejo. Njih nenapasljivi lakoti je vse na svetu podvergla, in, ovirati jih, se spet vsih pervín in prememb v naravi posluži. Nekterim je dala peruti, in nekterim neperutenim po več sto nog. Z merčesi redí veliko tisuč ljudi, in včasih ji je eno samo pleme zadosti, da cele dežele z revšino in ubožtvom napolni. Od vseh ljudi, rastlin in žival terja vsakdanji davk v živež teh stvari, in nasproti morajo one za vse tiste delati, ki po njih terpé. Pozimi pokoplje večidel merčesov; ko se pa o sončni vročini povsod rastline in trohnječe trupla prikažejo, jih pošlje spet brez števila veliko. Veliko tisuč jih pustí v miru in pokoji med seboj živeti, med katerimi pa užgè nepotolajljivo sovražstvo. V mnogih razdene nekatere dele, kakor hitro jih več ne potrebujejo; pri nekterih pa dela, da jim noge zmiraj priraščajo. Nekatere plemena kinči s cveticami, s perjanicami, z zercali, z očmi, z biseri, z narisi, z barvitim prahom, z zlatom in z vsakoverstnimi živimi barvami; nekatere pa sili, si iz svoje hrane nekakšno ogrinjalo, nekakšno slabo pohištvo napravljati. (Dalje sledí.)

Ozir po domačii.

Popis bistrške doline na Notrajskem.

Res žalostno je potovati po terdem Krasu. Kamor se človek ozre, malo drugega vidi ko kamenje. Travniki, hribi in doline, vse je s kamenjem obsejano. Tù se ti dviguje mogočna skala podobna siromakovi hišici, tam reži na te druga kakor divja zver, -- tam pelje cesta pod hribom in nad tabo stoji strašno skalovje in žuga ti se na te podreti. Namesto da bi bile gore zeléne in z drevjem obrašene, so bele kakor da bi bile s snegom pokrite. In večkrat voznika srečaš, ki burjo kolne, da mu je voz prekucnila, in ne vé, ali bi za klobukom tekel ali bi šel ljudi iskat, da bi mu pomagali voz vzdigniti. Nehoté si človek v takih okoljšinah misli: oh, kakošna dobrota so pač gojzdi! Ako bi ne bili naši predniki Krasu zelénega plajša vzeli, bi bilo tù zdaj vse drugač.

S takimi in drugimi misli prideš, ako od Postojne proti Reki potuješ do pivške vasi Knežaka. Med visokimi hribi še pol ure hodiš in prideš do Šembij. Sedaj pa v hipu končaš prejšno žalostno premišljevanje, ker nenadoma se prelepa dolina tvojemu očesu odpre. Reka ljubko šumlja po nji; zdí se ti kakor da bi bila s srebernim pasom opasana. Na bregih njenih pa se prostirajo ze-